

**REISVERSLAG VAN HET OEFENSMALDEEL 5
OVER DE REIS NAAR DE MIDDELLANDSE ZEE
VAN 4 FEBRUARI TOT 4 APRIL 1952.**

Smaldeelcommandant: commandeur F. T. Burghard.

Het smaldeel bestond uit de navolgende schepen:

Hr. Ms. vliegkampschip Karel Doorman, commandant kapitein ter zee G. Koudijs.

Hr. Ms. torpedootjager Banckert, commandant luitenant ter zee der eerste klasse A. J. Schouwenaar.

Hr. Ms. fregat Van Zijll, commandant kapitein-luitenant ter zee J. A. Bientjes.

Hr. Ms. fregat De Zeeuw, commandant luitenant ter zee der eerste klasse P. J. S. de Jong.

Hr. Ms. onderzeeboot Tijgerhaai, commandant luitenant ter zee der eerste klasse R. van Wely.

Hr. Ms. onderzeeboot Zwaardvis, commandant luitenant ter zee der eerste klasse H. R. Reitsma.

Het vliegkampschip, de beide fregatten en de torpedootjager vormden taakgroep 05.1, de beide onderzeeboten vormden taakgroep 05.2.

Bij het vertrek uit Rotterdam woei de vlag van de Smaldeelcommandant van Hr. Ms.

Banckert. Kapitein-luitenant ter zee J. A. Bientjes was commandant van de 1ste divisie

fregatten. Oudste commandant van de onderzeeboten was luitenant ter zee der eerste klasse R. van Wely.

1. Nautisch gedeelte.

Alvorens bij het smaldeel 5 te worden ingedeeld, zou Hr. Ms. Karel Doorman een reis maken naar de West met aan boord in plaats van de bij dit schip ingedeelde vliegtuigen een squadron Fireflies van de M.L.D. en grondpersoneel voor dit squadron, bestemd voor Curagao. Voor deze reis zie men het desbetreffende reisverslag. Nabij de Canarische eilanden zou het schip na terugkeer het smaldeel 5 ontmoeten, terwijl de aan boord ingedeelde vliegtuigen, n.l. squadron 4, later van het vliegkamp Valkenburg naar Frans Marokko zouden gaan om bij aankomst van Hr. Ms. Karel Doorman aldaar aan boord te vliegen.

Maandag 4 Februari ten 11.00 uur werd de vlag van de smal-deelcommandant gehesen aan boord van Hr. Ms. Banckert, waarna de beide fregatten ontmeerden en naar de Noordzee stoomden voor het houden van oefeningen met enige Harpoon-vliegtuigen van het marinevliegkamp Valkenburg. De beide onderzeeboten vertrokken ten 12.00 uit Rotterdam. Ten 14.00 vertrok Hr. Ms. Banckert. In het Kanaal werd verzameld op een punt 50° 1 O' Noorderbreedte en 3° 08' Westlengte.

De volgende dag werd besteed aan oefeningen. Op de eerste wacht ankerde Hr. Ms. Banckert in Start Bay. De overige schepen bleven gedurende de nacht buitengaats.

Tezamen met de beide onderzeeboten oefende Hr. Ms. Banckert op 6 Februari, waarna deze drie schepen ankerden in Start Bay. De beide fregatten bleven gedurende de nacht wederom buitengaats.

Donderdag 7 Februari werden oefeningen gehouden nabij Start Point. Na een nachtelijke oefening op de eerste wacht ging het smaldeel wederom ten anker in Start Bay..

Vrijdag 8 Februari op de achtermiddag verzamelde het smaldeel nabij Portland waarna in verband naar binnen werd gestoomd. De beide onderzeeboten meerden langs zij het Britse onderzeeboot-moederschip H.M.S. Maidstone, de andere schepen meerden op de boeien.

Het smaldeel verliet de haven van Portland weder op 11 Februari ten 10.00 uur. Na oefeningen, waarbij de commandant van de 1-ste divisie fregatten was belast met het tactische bevel over de formatie, werd in de loop van de nacht Quessant gepasseerd.

Kaap Finisterre werd op de hondewacht van 14 Februari aangelopen, terwijl het smaldeel gedurende de nacht van 15 op 16 Februari Kaap St. Vincent passeerde.

Op de voormiddag van 17 Februari werd een bespreking van de commandanten gehouden aan boord van Hr. Ms. Banckert. Het smaldeel koerste daarna langs de Marokkaanse kust om de Zuidwest.

Gedurende de eerste weken is er intensief geoefend en de smal-deelcommandant constateerde met voldoening een merkbare verbetering in de geoefendheid bij de uitvoering der verschillende manoeuvres. Op 20 Februari sloeg het weer nabij de Noord-Westkust van Marokko om. Was het gedurende de afgelopen reis over het algemeen gunstig, thans liep er een hoge deining.

Donderdag 21 Februari maakte Hr. Ms. Karel Doorman rendez-vous met Hr. Ms. Banckert ten 09.20 uur in positie $32^{\circ} 10'$ Noorderbreedte en $14^{00}X$ Westerlengte.

Het weer was door een buiige harde wind met regen en door lange hoge deining ongunstig geworden voor dek-landingen.

Toen het weer tijdens de achtermiddag nog ongunstiger werd, kregen de vliegtuigen van squadron 4 opdracht, naar het vliegveld te Casablanca te gaan en pas na het vertrek van het smaldeel uit deze haven aan boord van Hr. Ms. Karel Doorman te landen.

Hr. Ms. Karel Doorman en Hr. Ms. Banckert zetten met een 16 mijls vaart koers naar Casablanca. De overige schepen hielden oefeningen onder tactisch bevel van de divisiecommandant fregatten.

Vrijdag 22 Februari ten 07.00 uur verzamelde het smaldeel nabij de haven van Casablanca. Direct na aankomst aan boord van de loodsen stoomde het in opgevierd verband deze haven binnen. Hr. Ms. Banckert was afgemeerd om 09.00 uur, het gehele smaldeel ten 11.00 uur. De beide onderzeeboten vertrokken uit Casablanca ten 09.00 op 27 Februari. Ten 10.00 volgden de divisie fregatten en Hr. Ms. Banckert en ten 11.00 ontmeerde Hr. Ms. Karel Doorman. Na oefeningen met de Franse marine verzamelde het smaldeel waarna het gedurende de nacht in formatie met een 8 mijls vaart in de richting van de Straat van Gibraltar stoomde.

Na oefeningen ten Westen van de Straat Gibraltar werd op 3 Maart om de Oost gestoomd waarna oefeningen werden gehouden langs de kust van Noord-Afrika nabij Oran. Het weer was volkomen windstil, doch tegen het einde van de voormiddag van 5 Maart kwam enige wind (10 mijl per uur), die echter de volgende dag weer ging liggen.

Gedurende de achtermiddag van

6 Maart werd enige hinder ondervonden van plotseling opkomende mistbanken, die tegen het einde van de middag optrokken.

Gedurende de nacht verzamelde het smaldeel op de rede van Algiers, om op de dagwacht van 7 Maart in de kiellinie naar de haven te stomen. Ten 10.00 uur lag het gehele smaldeel al gemeerd.

Maandag 10 Maart vertrokken de onderzeeboten ten 09.00 uur.

De fregatten en Hr. Ms. Banckert volgden ten 10.00, terwijl Hr. Ms. Karel Doorman ten 11.00 uitvoer.

Na oefeningen werd gedurende de nacht in westelijke richting gestoomd langs de Noordafrikaanse kust.

Woensdag 12 Maart bracht een windsnelheid van 40 mijl per uur, waardoor de vliegoperaties moesten worden afgelast.

Na afloop van de oefeningen werd met langzame vaart westwaarts gestoomd.

Vrijdag 14 Maart voer het smaldeel in kiellinie rond de rots van Gibraltar om tegen het eind van de dagwacht de haven van Gibraltar binnen te lopen.

Maandag 17 Maart ontmeerden de onderzeeboten, de fregatten en Hr. Ms. Banckert ten 08.00 uur. Hr. Ms. Karel Doorman volgde ten 11.00 uur, waarna het smaldeel in Westelijke richting dooide Straat van Gibraltar stoomde. Na de oefeningen, die doordat het smaldeel geruime tijd moest opstomen om buiten de drukke scheepvaartroutes te geraken eerst op de achtermiddag konden beginnen, stoomden de schepen met langzame vaart in cirkelformatie naar de Bocht van Cadiz.

De volgende dag was het weer ideaal voor vlieg oefeningen. Gedurende de nacht koerste het smaldeel om de West.

In de nacht van 20 op 21 Maart stoomde het smaldeel naar Lissabon. Vrijdagochtend 21 Maart ten 06.00 werd verzameld en in kiellinie naar de monding van de rivier de Taag gestoomd. Zwarte mistbanken vertraagden de voortgang op de rivier. Hr. Ms. Karel Doorman meerde ten 11.00 en ten 12.00 was het gehele smaldeel te Lissabon gemeerd.

Vertrek Woensdag 26 Maart. Ten 09.00 droeg luitenant ter zee der eerste klasse A. J. Schouwenaar het bevel over Hr. Ms. Banckert aan boord van deze bodem over aan kapitein-luitenant ter zee M. C. van Grondelle.

De onderzeeboten ontmeerden ten 08.00 uur. De beide fregatten en Hr. Ms. Banckert verlieten ten 10.00 uur de kade, terwijl Hr. Ms. Karel Doorman ten 11.00 uur vertrok.

Donderdag 27 Maart was gewijd aan de oefening „Well Met" tezamen met de Britse Home Fleet, welke tot 29 Maart duurde.

Op de achtermiddag van 27 Maart moest Hr. Ms. Banckert naar Nederland worden gezonden i.v.m. een scheur in een huidplaat onder de waterlijn. Uit veiligheidsoverwegingen zond de smaldeel-commandant Hr. Ms. Van Zijll mede. Ten 17.15 maakte het smaldeel rendez-vous met de Britse Home Fleet, bestaande uit H.M.S. Indomitable, H.M.S. Vanguard, H.M.S. Superb, H.M.S. Apollo, H.M.S. Battleaxe, H.M.S. Broadsword en H.M.S. Gabbard. Zij stond onder bevel van admiraal Creasy,

Gedurende de nacht stoomde het gezamenlijke verband om de Noord langs de Portugese kust. De volgende dagen was het weer zeer slecht. Wel konden desochtends nog vlieg oefeningen worden gehouden, maar de wind wakkerde steeds meer aan en het zicht verminderde snel. Op de achtermiddag van 28 Maart moesten alle verdere oefeningen worden afgelast.

Gedurende de nacht stoomde de Nederlandse oorlogsschepen in formatie met de Britse in noordoostelijke richting door de Golf van Biscaje.

In verband met het slechte weer en met moeilijkheden, welke Hr. Ms. De Zeeuw met een diesel ondervond, werd op de dag-wacht van 29 Maart het verband met de Britse vloot verbroken en werden alle oefeningen afgelast.

Hr. Ms. Karel Doorman en Hr. Ms. De Zeeuw kwamen op 30 Maart ten 07.15 uur ten anker in de Baai van Douarnenez. De beide onderzeeboten volgden ten 10.00 uur.

De volgende ochtend ten 05.30 uur vertrokken Hr. Ms. Karel Doorman en Hr. Ms. De Zeeuw terwijl de beide onderzeeboten ten 07.30 uur het anker lichtten. Die dag tegen het einde van de voormiddag nam de windkracht snel toe. In de nacht van 31 Maart op 1 April wakkerde de wind in Het Kanaal aan tot een storm, die op de hondewacht kracht 10 bereikte. De volgende ochtend echter was de storm voorbijgetrokken en tegen de middag waren de weers-omstandigheden ideaal voor vlieg oefeningen. Ten 15.30 uur wisselde Hr. Ms. Marnix naamsein met het vlaggeschip. Na donker worden stoomde het smaldeel met langzame vaart door Het Kanaal.

Op de voormiddag van 2 April ondervonden de oefeningen hinder van de sneeuw bui. Een aantal vliegtuigen vertrok te 13.00 uur naar het Engelse vliegveld Ringway.

Gedurende de daaropvolgende nacht bleven de onderzeeboten in Het Kanaal. De bovenwaterschepen passeerden het Nauw van Calais en zetten koers naar de Galloper.

Donderdag 5 April ten 09.00 uur stegen de resterende vliegklare vliegtuigen op met bestemming Valkenburg. Hr. Ms. De Zeeuw zette koers naar Den Helder, alwaar om 18.00 uur werd afgemeerd.

Hr. Ms. Karel Doorman stoomde met langzame vaart naar Hoek van Holland, waar het schip op de platvoet nabij de boei HK 13 ten anker ging. De onderzeeboten beëindigden op de achtermiddag de oefeningen en stoomden naar Rotterdam.

De volgende ochtend ten 04.00 uur lichtte Hr. Ms. Karel Doorman het anker. Na ten 05.30 uur de pieren van Hoek van Holland te zijn gepasseerd, meerde het schip ten 08.30 uur op de boeien te Rotterdam. De onderzeeboten arriveerden ten 13.00 uur bij de onderzeedienst te Rotterdam.

2. Reden en havens; formaliteiten.

PORTLAND. — Te Portland meerden de bovenwaterschepen op de boeien terwijl de onderzeeboten langs zij H.M.S. Maidstone afmeerden. Direct na afmeren ten 14.00 uur op 8 Februari bezochten de officieren van piket van de commandant van Portland en van de flag officer training squadron de smaldeelcommandant. Ook de Nederlandse marineattaché, kapitein ter zee P. A. Mulock van der Vlies Blik en de Nederlandse consul te Weymouth bezochten de smaldeelcommandant aan boord.

Bezoeken werden gewisseld met de commandant Portland, captain Boord R.N. en de burgemeester van Weymouth. De flag officer training squadron, rear admiral R. M. Dick R.N. was afwezig voor een bespreking te Londen, zodat de smaldeelcommandant tezamen met de marine-attaché eerst op 9 Februari hem een bezoek konden brengen aan boord van zijn vlaggeschip H.M.S. Implacable, welk bezoek door hem persoonlijk aan boord van Hr. Ms. Banckert werd beantwoord.

In verband met het overlijden van Z.M. Koning George VI volgde het smaldeel dezelfde rouw als ter plaatse voor de Britse marine was voorgeschreven.

Informeel- en longroombezoeken werden gewisseld. Op de door de Britse marine beschikbaar gestelde sportterreinen werden onderlinge wedstrijden gespeeld.

Maandag 11 Februari ten 10.00 vertrok het smaldeel van Portland. Hr. Ms. Van Zijll had een achterzeiler, die door de marineattaché naar Nederland werd gedirigeerd.

CASABLANCA, - Het smaldeel verzamelde 22 Februari ten 07.00 uur op ongeveer 4 mijl van de haveningang van Casablanca om daarna in kielline, met Hr. Ms. Banckert voorop, naar de haven-boei te stomen.

De smaldeelcommandant was aan boord van Hr. Ms. Banckert gebleven, daar Hr. Ms. Karel Doorman twee gevallen van besmettelijke ziekte aan boord had. Men verwachtte dat deze bodem daarom in quarantaine zou worden genomen, waardoor de smaldeelcommandant, zou deze zich aan boord van Hr. Ms. Karel Doorman bevinden, ernstig in zijn bewegingen zou zijn belemmerd.

Bij de havenboei bleef het smaldeel gedurende een uur gestopt liggen om de loodsen af te wachten. Dit leverde bij het geheel ontbreken van wind en stroom geen moeilijkheden. Even voor 09.00 uur kwamen de loodsen aan boord van de schepen en Hr. Ms. Banckert kon als eerste schip de haven binnenlopen. De Franse liaison-officier, capitaine de Vaisseau P. Goldsmith, kwam bij de haveningang aan boord. Toen Hr. Ms. Banckert de havenmond passeerde, vuurde Hr. Ms. Karel Doorman het saluut voor het Franse gouvernement, dat door de batterij Sour el Djedid aan het begin van de Jeté de Lure werd beantwoord.

Ten 11.00 lag het gehele smaldeel gemeerd langs de Jeté de Lure. Onmiddellijk na aankomst kwam de Nederlandse consul, de heer C. Cabos, zijn opwachting maken bij de smaldeelcommandant.

De havenarts begaf zich in verband met de twee besmettelijke zieken dadelijk na aankomst aan boord van Hr. Ms. Karel Doorman. De beide zieken werden opgenomen in het hospitaal, waarna het schip vrijwel onmiddellijk werd Vrijgegeven.

De chef van het smaldeel, de stafofficier verbindingsen en de dienstdoend stafofficier vliegdiens vertrokken per Mitchell naar Gibraltar voor een bespreking met de staf van de bevelhebber der Britse Home Fleet. De volgende dag op de achtermiddag keerde dit gezelschap terug.

Gedurende de ochtend van 22 Februari bezocht de smaldeelcommandant tezamen met de Nederlandse consul en de Franse liaisonofficier de commandant de la Marine au Maroc, vice-admiraal Sol, en de controleur civil, chef de la région de Casablanca, de heer Boniface. Beiden brachten kort daarop een tegenbezoek aan boord.

Des middags ontving de smaldeelcommandant, die ondertussen zijn vlag had doen hijsen aan boord van Hr. Ms. Karel Doorman bezoek van de commandant de la division de Casablanca, colonel Pons, van de commandant de la base aérienne 155, lieutenant-colonel Noel en van de commandant de la 6-me division de patrouilleurs, capitaine de corvette Bruel. De smaldeelcommandant bracht een tegenbezoek aan colonel Pons, terwijl de commandant van Hr. Ms. Banckert namens de smaldeelcommandant een tegenbezoek bracht aan capitaine de corvette Bruel.

In de vooravond bracht de Nederlandse consul-generaal te Rabat (Frans Marokko), de heer J. W. Wynaendts, een bezoek aan de smaldeelcommandant.

Vice-admiraal Sol gaf een cocktailparty op de Franse admiraliteit te Casablanca, waar de smaldeelcommandant en 34 officieren te gast waren. De Nederlandse consul te Casablanca bood een diner aan, waar de smaldeelcommandant aanzat.

De smaldeelcommandant en de commandanten der schepen en vliegtuigtuigquadrons brachten 23 Februari een bezoek per auto aan de heer Wynaendts en aan de resident général au Maroc, général Guillaume te Rabat, dat 82 kilometers van Casablanca ligt. Uit naam vanjiet smaldeel legde de smaldeelcommandant een krans aan de voet van het mausoleum van maréchal Lyautey, de grondlegger van Frans Marokko. Een neef van wijlen deze maarschalk, de heer P. Lyautey, was hierbij tegenwoordig. General Guillaume en zijn echtgenote boden een déjeuner ten paleize aan. Dit déjeuner werd gevolgd door een interessante autotocht door Rabat en omstreken waarna het gezelschap op de eerste wacht wederom te Casablanca aankwam.

Vice-admiral Sol en zijn echtgenote boden op 24 Februari de smaldeelcommandant en enige van zijn hoofdofficieren een déjeuner aan op de Franse admiraliteit.

Des avonds werd aan boord van Hr. Ms. Karel Doorman een instuif gehouden, waar vele vooraanstaande Franse en Marokkaanse burgers en vele leden van het corps consulaire te gast waren. De hierbij genodigde Britse gasten hadden echter wegens hun nationale rouw voor hun uitnodiging moeten bedanken.

De Amerikaanse marine-attaché en zijn echtgenote boden de Nederlandse officieren op 25 Februari een cocktail aan in het beroemde hotel „Anfa". Dit geschiedde in dezelfde zaal, waar de conferentie tussen Churchill en Roosevelt plaats had.

De heer Boniface, controleur civil en chef de la région de Casa-blanca, en zijn echtgenote boden na deze cocktailparty de smaldeelcommandant en enige officieren een diner aan.

Dinsdag 26 Februari gaf de smaldeelcommandant een afscheids-lunch en een afscheidsdiner aan boord van Hr. Ms. Karel Doorman.

De kwaliteit van de te Casablanca geleverde verversingen was in het algemeen goed.

Sinaasappelen en mandarijnen waren zeer goed en goedkoop, de overige verversingen waren iets duurder dan in Nederland.

Controle op gewicht en kwaliteit is echter geboden, daar elke leverancier moet werken met Arabische onder leveranciers.

Het water is in deze haven vrij duur. De prijzen van uitstapjes per bus waren dermate hoog, dat het smaldeel op dit gebied niets kon organiseren.

Gedurende het verblijf te Casablanca werden verschillende sportwedstrijden gehouden tegen plaatselijke voetbal-, hockey-, en tennis-teams.

Per trein werden enkele uitstapjes naar Marrakech gemaakt.

ALGIERS. — Vrijdag 7 Maart liep het smaldeel op de dagwacht in kiellinie om de Noord op de havenboei aan. Ten 07.45 uur lag de formatie gestopt, ongeveer dwars van de Franse saluutbatterij. Even voor 08.00 uur kwamen de Franse loodsen aan boord waarna een saluut van 21 schoten werd gegeven, dat werd beantwoord door de batterij de Isle d'Amirauté.

Vervolgens liep het smaldeel op loodsaanwijzing en waar nodig was met sleepbootassistentie de haven van Algiers binnen. Hr. Ms. Karel Doorman en de beide onderzeeboten meerden af aan de Mole aux Voyageurs, terwijl Hr. Ms. Van Zijll, Hr. Ms. Banckert en Hr. Ms. De Zeeuw aan de Mole des Antibes afmeerden.

De Nederlandse consul-generaal G. J. M. A. Randhuysen en de commandant de la marine Alger, capitaine de vaisseau Hilly maakten na afmeren hun opwachting aan boord van Hr. Ms. Karel Doorman. Op verzoek van de Franse autoriteiten werden binnenliggende geen saluutschoten gegeven. Tezamen met de heer Randshuysen bezocht de smaldeelcommandant de heer Gazagne, burgemeester van Algiers, de heer A. Trémeaud, prefect van Algiers, generaal Vailland, commandant van het X-e région militaire, de gouverneur-generaal R. Leonard, en général Bonnafe, commandant van het 5me région aerieenne.

Capitaine de vaisseau Hilly bood des middags een cocktailparty aan in l'Amirauté, waar de smaldeelcommandant en verschillende Nederlandse en Franse officieren waren genodigd.

De Nederlandse consul bood de smaldeelcommandant en vijftien officieren een déjeuner aan in hotel St. George. Verscheidene autoriteiten zaten mede aan.

Op de achtermiddag brachten général Bonnafe, général Vailland, de heer Tremeaud en de heer Gazagne een tegenbezoek aan boord van Hr. Ms. Karel Doorman, terwijl colonel Soulard als vertegenwoordiger van de gouverneur-general namens deze een tegenbezoek bracht.

De Nederlandse directeur van de Shell ter plaatse, de heer Voute, bood des avonds een cocktail-party aan, waar de smaldeelcommandant en 15 officieren te gast waren.

De smaldeelcommandant en zijn officieren gaven Zaterdagmiddag 8 Maart een cocktail-party aan boord van Hr. Ms. Karel Doorman.

Des avonds gaven capitaine de vaisseau Hilly en zijn echtgenote een diner op FAmirauté, waar de smaldeelcommandant en negen officieren aanzaten.

De volgende avond gaf de smaldeelcommandant een diner aan boord van Hr. Ms. Karel Doorman, waarbij aanzaten capitaine de vaisseau Hilly en zijn echtgenote, capitaine Lamorte, chef staf van amiral Sala, en zijn echtgenote, de heer Randshuysen en de heer en mevrouw Voute.

Maandag 10 Maart 09.30 uur bracht amiral Sala, die de vorige avond van een bespreking over de oefening Grand Slam uit Napels was teruggekeerd, een bezoek aan de smaldeelcommandant, waarna het smaldeel naar zee vertrok.

Evenals te Casablanca het geval was, werd van verschillende zijden een compliment gemaakt over de uitstekende houding der bemanningen.

De kwaliteit van de geleverde verversingen was ook hier zeer goed terwijl ook aan de verpakking zeer veel aandacht was besteed. De prijzen lagen iets hoger dan te Casablanca, de kwaliteit was aanmerkelijk beter.

De Shell stelde de tennisbanen, het hockeyterrein, en het voetbal-terrein en zwembad gedurende het verblijf ter beschikking van het smaldeel. Het gelukkige gevolg hiervan waren een tenniscompetitie en enige zeer geanimeerde hockey- en voetbalwedstrijden. Het bleek dat het smaldeel over sterke hockey- en voetbalelftallen beschikte! Alle wedstrijden werden geregeld door tussenkomst van de heer Voute, terwijl de Shell bovendien al het transport verzorgde.

GIBRALTAR. - Nadat Hr. Ms. Karel Doorman saluten wisselde — eerst voor de Britse vlag, hetwelk werd beantwoord door de saluutbatterij van het King's Bastion en daarna voor de vlag van vice-admiral Lord Ashbourne, flag officer Gibraltar, welk saluut werd beantwoord door de naval saluting battery — stoomde het smaldeel de haven binnen waarna ten 09.30 uur werd afgemeerd.

In verband met de rouw naar aanleiding van het overlijden van Z.M. Koning George VI konden geen officiële feestelijkheden plaats hebben.

In de haven lag het Britse „Home Fleet Training Squadron", bestaande uit H.M.S. Implacable (vlaggeschip), H.M.S. Indefatigable, H.M.S. Vanguard en enkele kleinere schepen.

Dadelijk na afmeren kwamen aan boord de liaison officer lieutenant Boter R.N. en een vertegenwoordiger van de Nederlandse consul. De smaldeelcommandant bracht ten 10.00 uur vergezeld van zijn adjudant een bezoek aan de flag officer Gibraltar, die persoonlijk een tegenbezoek aflegde. Later op de dag bracht de smaldeelcommandant tezamen met de commandant van Hr. Ms. Karel Doorman een bezoek aan de Nederlandse consul, de heer N. Thomson, waarna hij het bezoekersregister van de gouverneur tekende.

Aan een informele lunch waren de flag officer Home Fleet Training Squadron, rear-admiral R. M. Dick R.N., de commandant van H.M.S. Implacable, captain R. Shaw R.N. en de heer Thomson de gast van de smaldeelcommandant.

Tezamen met de kapitein-luitenant ter zee vlieger A. W. Witholt bracht de smaldeelcommandant op 15 Maart een bezoek aan de air officer commanding Gibraltar, air commodore C. E. Chilton.

Gezien het feit, dat de flag officer Gibraltar geen bezwaren had tegen een informele ontvangst aan boord, mits daarbij burgerkleding was toegestaan, werd des avonds een gezellig samenzijn gehouden aan boord van Hr. Ms. Karel Doorman.

De smaldeelcommandant en drie officieren waren voor het diner de gast van de flag officer Gibraltar en Lady Ashbourne.

De volgende dag werden met Britse schepen longroombezoeken gewisseld. De smaldeelcommandant en drie officieren waren voor het diner de gast van rear-admiral Dick.

Maandag 17 Maart vertrok het smaldeel. Hr. Ms. Karel Doorman werd hierbij persoonlijk uitgeleide gedaan door de hartelijke en gastvrije vice-admiral Lord Ashbourne, die de laatste tros losgooide.

In Gibraltar werd slechts weinig ingekocht. De kwaliteit der geleverde artikelen was goed, de prijzen waren ongeveer gelijk aan die van de voorgaande havens.

Tijdens het bezoek werd aan boord van H.M.S. Indefatigable een competitie sabel-, degen- en floretschermen georganiseerd. Ook een aantal voetbal- en hockeywedstrijden had plaats, welke de elftallen van het smaldeel verloren. Een handicap vormde voor onze voetballers het harde gravel-terrein.

Voor rondritten door en langs Gibraltar stelde de Britse marine twee trucks beschikbaar.

LISSABON. — Door vertraging als gevolg van de zware mist op de Taag passeerde het smaldeel pas ten 08.45 uur Belem, waar een saluut voor het Portugese gouvernement werd gegeven. Dit werd beantwoord door het fort Bom Successo. Ten 10.30 uur kwam het fregat Nuna de Tristao met de vlag van de commandant der Portugese thuisvloot, commandeur N. de

Brion, uit de mist opdoemen. Een saluut van elf schoten werd gegeven, dat door het fregat werd beantwoord.

Dadelijk na aankomst ten 11.25 uur maakten commandeur De Brion, de Nederlandse consul H. J. Koenders en de Portugese liaison officer capitao tenente F. Spinola hun opwachting bij de smaldeelcommandant.

Daarop bracht de smaldeelcommandant tezamen met de liaison officer en zijn adjudant een bezoek aan de Nederlandse gezant te Lissabon, mr. E. N. van Kleffens.

Vervolgens bezochten de smaldeelcommandant en mr. Van Kleffens de bevelhebber der Portugese zeemacht, vice-admiraal F. O. Pinto, en de minister van marine, waarna zij het bezoekersregister tekenden van de Portugese president en van de minister van buitenlandse zaken.

Visitekaartjes werden afgegeven bij de militaire en civiele gouverneur van de stad Lissabon en bij de voorzitter van de gemeenteraad.

Vice-admiraal Pinto en een vertegenwoordiger van de minister van marine brachten een tegenbezoek.

De smaldeelcommandant bracht een tegenbezoek aan commandeur De Brion aan boord van het fregat Nuno de Tristao, waarna hij de pers te woord stond. De gezantschapsattaché jhr. Beelaerts van Blokland assisteerde bij deze persconferentie, waar een in het Portugees gestelde verklaring kon worden overhandigd.

De smaldeelcommandant en een honderdtal officieren waren de gast op een cocktail-party, aangeboden door vertegenwoordigers van het Nederlandse bedrijfsleven te Lissabon, o.a. de K.L.M., Philips en de Nederlandse Gist- en Spiritusfabriek.

De smaldeelcommandant en veertien officieren waren voor een diner op de Nederlandse legatie de gast van mr. Van Kleffens en zijn echtgenote.

In gezelschap van enkele Nederlandse officieren was de smaldeelcommandant op 22 Maart genodigd op een officiële lunch op de Nederlandse legatie. Als Portugese gasten waren hierbij genodigd de minister van buitenlandse zaken en van marine, de bevelhebber van de zeemacht, de commandant van de thuisvloot en schout bij nacht C. Gomes, chef marinestaf.

Des middags bood de commandant van de Portugese thuisvloot de smaldeelcommandant en zijn officieren een thee aan in Estoril.

Des avonds waren de gezant en enkele leden van het gezantschap voor het diner de gast van de smaldeelcommandant aan boord van Hr. Ms. Karel Doorman. De daaropvolgende dag bracht voor enkele Nederlandse officieren een autorit met enige leden van het gezantschap. Maandag 24 Maart werden de bovenwaterschepen voor bezoek opengesteld. Van deze gelegenheid is druk gebruik gemaakt.

Des avonds organiseerde de gezant en zijn echtgenote een ontvangst voor de smaldeelcommandant en een zeventigtal officieren.

De daaropvolgende dag bood de smaldeelcommandant een lunch aan, waar ondermeer aanzaten de minister van marine, vice-admiraal Pinto, schouten bij nacht Gomes en De Brito en commandeur De Brion.

Aan boord van Hr. Ms. Karel Doorman boden de smaldeelcommandant en zijn officieren ten slotte een receptie aan voor autoriteiten en notabelen van Lissabon.

Bij het vertrek op 26 Maart speelde de M.L.D.-kapel pittige marsmuziek. De Nederlandse gezant deed Hr. Ms. Karel Doorman persoonlijk uitgeleide.

Bij het bezoek aan Lissabon is het smaldeel zeer veel dank verschuldigd aan het Nederlandse gezantschap en aan de vertegen

woordigers van het Nederlandse bedrijfsleven aldaar, o.a. de directie van Philips.

Het bezoek heeft veel bijgedragen om de goede verstandhouding tussen de Portugese marine en de Koninklijke Marine te bestendigen.

De prijzen voor verversingen waren hier iets hoger dan in de voorgaande havens. Dit gold in het bijzonder voor sinaasappelen en mandarijnen. De kwaliteit der geleverde goederen was goed.

De leden van de bemanningen van het smaldeel hadden op de spoorweg Lissabon—Estoril—Gascais een reductie van 50 procent.

Een aantal autobustochten werd georganiseerd waaraan ruim 200 man deelnam. De deelnemers waren enthousiast.

Op voetbalgebied sloeg het smaldeel een beter figuur dan te Gibraltar. Het hockey-elftal wist een gelijk spel te bevechten. Enige waterpolo-wedstrijden werden verloren, terwijl ook de zwemwed-strijden in het overdekte zwembad te Estoril door onze mannen werden verloren. Gezien de omstandigheden was onze poloploeg echter niet ontevreden.

3. Bijzonderheden.

Aan boord van Hr. Ms. Van Zijll, Hr. Ms. De Zeeuw en Hr. Ms. Banckert was bij vertrek uit Nederland zeventig man grondpersoneel van Squadron 4 van de marineluchtdienst ingescheept alsmede een grote hoeveelheid bagage en materieel van dit squadron. Dit personeel en dit materieel gingen later over op Hr. Ms. Karel Doorman.

Acht vliegtuigen van Squadron 4 vertrokken op een later tijdstip uit Nederland via Perpignan en Gibraltar naar Frans Marokko om later aan boord van Hr. Ms. Karel Doorman te vliegen. Bij de overtocht werden deze vliegtuigen begeleid door een Mitchell van de M.L.D. waarin extra grondpersoneel voor deze reis zich had ingescheept.

Hoewel het de bedoeling was, dat de acht vliegtuigen van Squadron 4 van het Franse marinevliegveld Agadir aan boord van Hr. Ms. Karel Doorman zouden vliegen, bleek dit door het slechte weer niet mogelijk. De vliegtuigen werden naar Casablanca gedirigeerd en kwamen nadat het smaldeel uit deze havens was vertrokken aan boord.

Even na het vertrek uit Casablanca voerde het smaldeel oefeningen uit tezamen met het Franse patrouillevaartuig „Voltigeur" en enkele Franse marinevliegtuigen (een Wellington en twee Thunder bolts). Deze oefening werd met zonsondergang beëindigd.

Op 4 Maart moest een Firefly gebruik maken van de vluchthaven Oran, op 60 mijl van het smaldeel, wegens een technische storing. Later op de dag keerde het vliegtuig weer aan boord van Hr. Ms. Karel Doorman terug.

Op 6 Maart moesten in verband met de weersomstandigheden vijf Fireflies, die zich in de lucht bevonden, naar het vliegveld Maison Blanche nabij Algiers worden gedirigeerd. Twee andere Fireflies waren daar reeds eerder geland voor compenseren van de kompassen en deze moesten eveneens daar blijven.

Op 13 Maart werden twee manchevliegtuigen na afloop van de oefeningen naar Gibraltar gedirigeerd daar het landen aan boord van een vliegekampschip met de licht bevestigde manchelier onder het vliegtuig niet raadzaam werd geacht. Een andere Firefly landde eveneens te Gibraltar wegens moeilijkheden met de trim.

Tijdens het zeer korte verblijf in de Baai van Douarnenez vertoefde op de voormiddag van 30 Maart het Franse patrouillevaartuig „Grenadier" in de nabijheid. De commandant van deze bodem bracht een bezoek aan de smaldeelcommandant.

Tegen het einde van de oefening „Well Met" met de Britse Home Fleet ondervond Hr. Ms. De Zeeuw" moeilijkheden met een diesel. De vaart van deze bodem moest worden verminderd tot 10 mijl.

Een op 1 April afgevlogen manche-vliegtuig werd na afloop van de die dag gehouden oefening naar Lee-on-Solent gedirigeerd tezamen met een begeleider. Te Lee-on-Solent geraakte de manchelier onklaar.

Gedurende de gehele reis is zeer intensief geoefend.